

BİRLİK - DİRLİK VE HOŞGÖRÜ

KADRÎ EROGAN*

Milletler ve özellikle devletler hayatında birlik ve dirlik daima bir numaralı konu olarak ele alınmış ve alınacaktır. Bu husus biz Türkler için söz konusu olunca, daha da büyük bir mânâ ifade etmekte ve kıymet taşımaktadır.

Şöyle ki, Türkler, ne zaman bir olumsuzlukla karşı karşıya gelmiş, bir imkânsızlık içine düşmüşse, o zaman, yediden yetmişe bir millî vahdet şuuru halinde şahlanmış, o imkansız imkân dahiline sokmuştur. Yani, olumsuz, olumlu hale getirmiştir. O, muhali yenmiştir.

Yüzlerce örneğinden sarf-ı nazar, İstiklâl Savaşı mucizemiz son örneğidir.

Büyük Atatürk bu düşüncemizi, bir mefkûre olarak bizlere emanet etmiştir. Diyorlar ki, "Millî birlik duygusunu, her çeşit vasıta ve tedbirlerle inkişaf ettirmek millî ülkümüzdür".

Dikkat buyurulursa, bir ilke olarak değil, bir ülkü , bir mefkûre olarak bırakmış bulunuyorlar.

Keşke bu ülkü de, "Yurtta sulh, cihanda sulh" ilkesi kadar işlenmiş olsaydı, şimdilik içinde bulunduğumuz pekçok meselelerimiz kendiliğinden halledilmiş olurdu.

* Emekli Vali, Eski Parlamenter, Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı.

Ayrıca bütün okullarımızın ve üniversitelerimizin kapılarına yazılması gereken şu önemli, tarihî, millî, veciz sözünü bir kenara bırakamayız. Buyuruyorlar ki;

"Çocuklarımıza ve gençlerimize vereceğimiz tahsilin hududu ne olursa olsun, en evvel, herşeyden evvel, Türk'ün benliğine, millî an'anelerine musallat olan hususlarla mücadele etmek şekli öğretilmelidir."

Altıyüz küsur sene payidar olan Osmanlı'nın payitahtı İstanbul işgal ediliyor ve padişahı teslim alınıyor. Düvel-i Muazzama'nın kıskırttığı Yunanlı da İzmir'den işgale başlıyor. Güneydoğu'da diğer düşmanlar...

Böyle bir ortamda, yer yer halkımız tarafından da düşmana karşı ayaklanma oluyorsa da, Türk'ün hürriyetsiz yaşayamayacağına olan inancı ve Türk milletine olan güveni esas alarak, Allah'a sığınarak güç-kuvvet bulan Mustafa Kemal, bir ümit ve hayal olarak Samsun'a ayak basıyor. Bu silah arkadaşlarının, hiç olmazsa üçbeş sene Amerikan mandası düşünce ve telkinlerine rağmen, "Ya istiklâl, ya ölüm" kararı alınıyor ve düşman 9 Eylül'de denize dökülüyor. Burada da görüyoruz ki, yine millî birlik ve dirlik şuurunun şahlanması, bu mucizenin yaratılmasına sebep oluyor.

Bu husus, tarih boyunca da böyle olmuştur. Birlik -dirlik muhafaza edildiği müddetçe, pek büyük zaferler elde edilmiştir. Belki bunlardan en eski örnek, Çinlilerle aramızdaki savaşlardır. Zaman olmuş, Çinlilere hükmetmişiz, zaman olmuş, onlar da Türk büyüklerinin prenslerine el atmışlar, birlik-dirliğimize uzanmışlar. Baba ile oğulun, kardeşle kardeşin arasına girmiş, "böl-parçala-yut" felsefesini icat etmişler. Bu durum halen bütün düşmanlarımız tarafından kullanılmaktadır ve kullanılacaktır.

Bugün düşmanlarımızdan vazgeçtik, dost bildiğimiz, zirvedeki devletler aya çıkıp atomu patlatmış olsalar dahi, Türk'ün mağlup edilmez gücü olan birlik ve dirliğinden dolayı ürkütülmektedir. Halbuki, o Türk, toprak kadar mütevazi, anayasalardan yüzkere daha garantili, sözüne güvenilir bir dosttur. Kimsenin ürkmesine, irkilmesine gerek yoktur.

Bugün de, devlet olarak, millet olarak işimiz, birlik ve dirliğimizdir. Nitekim, sayın Cumhurbaşkanımız ve sayın Başbakanımızın dillerinden düşmeyen, her an söyledikleri "birlik-dirliğimizi muhafaza edelim," sözleri çok haklıdır.

Hadd-i zâtında millî birlik ve dirlik, şahıslara yönelik bir keyfiyet değildir. Devletimize taalluk eden bir meseledir. Fertler, olsa olsa, ona katkıda bulunabilirler. Mâlumdur ki, "millî" kelimesi, devletle bütünleşen bir keyfiyettir. Çünkü, milleti, devlet temsil eder. Bu bakımdan, devlet, bütün imkânlarıyla, millî birlik ve dirlik nerede sarsılıyorsa, onun sebeplerini arayıp bulup gidermek mecburiyetindedir. Bunlar zamanında önlenmezse, ilerideki ihtilatlarıyla derinliğine yaralar açar ve telâfisi de güçleşir. Nitekim, Osmanlı'nın, bir devlet adamı târifi vardır. Çok beğenirim. Denilmektedir ki:

"Devlet adamı ol zâttır ki, hâdiseleri tekevvününden evvel seze, tedbir ala, mâni ola."

Üç kısa cümle, üç cilt kitap...

Allah, her kuluna sezgi kabiliyeti vermemiştir. Sezgi, ilimle iktisab edilemez, kazanılamaz. Belki, tecrübeyle biraz, yaklaşılabılır.

Biz sezgiden vazgeçtik, açıktan açığa, gürültüyle, topuyla tüfeğiyle gelen pekçok olaylar, zamanında önlenemediği için, bugün, derinliğine acılar içine sürüklenmiş bulunuyoruz.

Tek çare, tek cümle, devlet babanın bütün bir kudretiyle, birlik ve dirliğimizin sağlanmasında ağırlığını koymasındır.

Elbetteki bütün bu olgular, demokratik rejimlerde mesuliyet taşıyan hükümetler tarafından icraya konulmasıyla tahakkuk eder.

Cenab-ı Hak Kitabında "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" diyor. Kâinatın Efendisi Hz. Muhammed (A.S) da, "İlim Çin'de bile olsa, gidin, alın", buyuruyor. Hazret-i Muhammed'in yolundan kılıpayı bile ayrılmamış olan Hazret-i Ali (K.V.) "Bana bir harf öğretenin, kırk yıl kölesi olurum" diyor. Birçok mütefekkir ve feylesof, Kur'an'daki ana hükmü esas alarak, kendi düşüncelerine göre, yeni anlayışlar getirmişlerdir. İmam Gazalî, "Bir âlim, bin cahile bedeldir" diyor. Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk de, "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir" diyor.

Nesimî, bu hususu şiirleştirmiştir:

"Ey Nesimî, Can Nesimî,

Bil ki, Hak aynındadır.

Cümle mahlûkun vebâli,

Ulemâ boynundadır."

Dikkat buyrulursa, yalnız, insanların vebâli, demiyor. Bütün canlıların vebâli de, ulemanın, âlimlerin, bilginlerin vebâline bırakılmıştır. Yani, bütün haksızlıklara, yanlışlıklara karşı, âlimlerin, bilginlerin hakikatleri ortaya koymasını bir vebâl olarak değerlendiriyor.

Daha özet olarak ifade etmek gerekirse, her çeşit olumsuzlukları, haksızlıkları, adaletsizlikleri, bütün bilginlerimiz bu hassasiyetle) kıymetlendirip ortaya koysalar, bugün hepimizi, hattâ bütün milletimizi derinliğine yaralayan pekçok kötülükler, kendiliğinden yokedilmiş olacaktır. Bilginlerimiz de vebâlden kurtulmuş olacaklardır.

Bu hususta, bir güzel örneği vermekten de, büyük zevk duyacağım.

Kardeşim kadar sevdiğim, çok kıymetli hocamız Prof. Dr. Sadık Kemal Tural, yüzlerce aydına, ilim adamına gönderdiği kıymetli mektupla, kendisini büyük bir vebâlden kurtarmıştır.

Ben şahsen, Türk insanının, yaratılış itibariylâ, Hazret-i Allah tarafından, biraz iltimaslı olarak yaratıldığına kâniyim, böyle bir inanç taşıyım. Çünkü, Türk, bana göre toprak kadar mütevâzi, çok fedakârdır. Bu sıfatlarını da, kendi milleti ve dindaşı için değil, her insan için kullanır. Türk devletlerini hakan ve imparator olarak yöneten zevat da, aynı sıfatları izhar etmişlerdir. Şu anda, bir misal aklıma geldi.

Büyük hakan Fatih Sultan Mehmed'in daha İstanbul surlarını zorlamadan evvel; bütün bir Hristiyanlık dünyasını yardıma davet için çağıran papazların, "Eğer bu kişi İstanbul'u alırsa, birtek Hristiyan bırakmayacak, evvelâ onları kılıçtan geçirecektir" telkinlerine rağmen, büyük Fatih, İstanbul'u almasının ertesi sabahı, halkı ve şehri görmek ister. Bütün Hristiyanlık ruhanileri yerlere yatarak, atının ayağına kapanırlar. Bunu gören Fatih Sultan Mehmed, atından inerek, ruhanileri ayağa kaldırır. "Şu andan itibaren tebamsınız. Tebamda bir farklılık yoktur. Herkes eşittir. Herkes dininde ve ibadetinde serbesttir" diye fermanını bildirince, ruhaniler üzerinde büyük bir minnet ve hayranlık hasıl olur. Bu, Fatih Sultan Mehmed'in, dolayısıyla inancı olan İslâm'ın, Hristiyanlara ve hattâ tüm insanlığa olan hoşgörüsünü gösterir en kat'i örneğidir.

Bir de, aylardır devam eden, bugünkü, Bosna-Hersek zulmüne bakıp mukayese ederseniz, hoşgörü ile, Hristiyan Batı'nın taassubu derinliğine

ortaya konulmaktadır. Aklını, şuurunu, adalet duygusunu bir tarafa bırakarak, kendi insanını, Müslüman oldu diye, çoluk-çocuk, hasta-sağlam, kadın-erkek demeden, tümüyle imha etmeyi bütün dünyanın gözleri önünde, pervasızca yürütmesi ayıbı vardır.

İşte Koca Fatih'in, İslâm'ın dışında Hristiyanlığa gösterdiği hoşgörü; işte Batı medeniyetinin (!) başka bir dine mensup olan, kendi insanına revâ gördüğü zulüm.

Bu noktada, bir hususun üzerinde durmayı, yüksek müsaadelerinizle lüzumlu görmekteyim:

Hazret-i Allah, bütün bu kâinatı Hazret-i Muhammed'in dostluğuna, sev-gisine yarattığını söylüyor. Ancak, hiçbir zaman, insanların Cehennem'den kurtulup Cennet'e gitmeleri için, Hazret-i Muhammed'e kendi ümmetinden olmayanlara özel bir şefaât kontenjanı hakkı tanımamıştır. Buna mukabil, bazı siyasîlerimiz kendiliğinden, âdeta, böyle bir sığfata sahipmiş gibi, tavırlar ve davranışlar içinde bulunmaktadırlar. Açık açık inananlar-inanmayanlar, bizden-sizden, ... gibi bölümlere ayırarak, ayırimcılık ve bölücülük yapmaktadırlar. Bu durum, fevkalade büyük bir hatadır, günahdır, ayıptır.

Böyle diyenlerden beklenirdi ki, iki milyar Müslümanın %1'ini ayağa kaldırarak, kendisi de önlerine düşerek, bu zulmü (Bosna zulmünü) cihana haykırınsın ve sonunda da, "Beni bütün bir atomla donatın, otuzbin fite çıkarın, Sırplar'ın üzerinde helâk olayım, onları da helâk edeyim", diyebilseydiler, kendilerini milletçe alkışlardık.

Türk milleti, büyük bir millettir. Herşeyden evvel sezgisi vardır. Hakikî pehlivanla, sahtesini, daha el peşrevi yapmadan tanır ve kıymetlendirir.

Hata-sevap, âcizâne bir düşüncem daha var: İlim, baştacı. Bu, Allah'ın emri. Ama, uygulayana ve o ilmin hakkını verene.

İlimsiz vatandaşlarımızı da hiçe saymak yanlış olur. Yukarıda bir münasebetle arzetmiş bulunuyoruz. "Hazret-i Allah, Türk insanını, biraz iltimaslı, yaratıyor" dedik. Geçen aylar içinde bu hususun derinliğine bir idrakini yaşadık. Avrupa beldelerinde, bazı bölücüler tarafından, Kürt parlamentosu provası maskaralığı yapıldı. Buna karşı belki, memleketinde,

ilkokul tahsili görmeden, değil Ankara'yı, İstanbul'u, büyük şehirleri görmeyi, kendi vilâyetini dahi görmeden, ekmek parası için, Avrupa'ya giden o muhterem vatandaşlarımız, diyar-ı gurbette, yüzbin kişilik bir toplulukla bu hareketi, bu yanlışlığı, bu mânâsızlığı, bütün şiddetiyle protesto ettiler. Avrupa'yı titreten ve kendine getiren bu güç, fitrî hasletlerinin ve vatanlarına, milletlerine bağlılıklarının örneğini vermekle kalmadı, dış güçlerin Türk vatani ve milleti hakkındaki menfî tutum ve davranışlarının da, çok ciddî bir îkazı oldu. İşte Türk milletinin, Tanrı'nın lütfuyla hâiz olduğu kıymetlerin mevcudiyetini gösteren kat'î örnekleri!

Türk milleti büyük millettir. Her ferdi ebediyete kadar, bu devleti ve milleti için, ölmeyi şeref bildikçe, hiçbir güç ona karşı koyamaz. Milletini bölemez, parçalayamaz. Herkes bunu böyle bölmeli.

Herşeyde bir hoşgörü beklenir; ama, Türk vatanının, bölünmez bütünlüğünde, birlik-beraberliğinde en küçük bir müsamaha söz konusu olamaz.

Millî birlik ve dirlik, millî tesanüd, devletimize taalluk eden, ait olan bir vazifedir. Fertler, olsa olsa, buna ancak, katkıda bulunabilir.

Biz de, bu sahada faydalı olabilmek için, tarihî bir gerçeği ele alarak, o örneği ilim süzgecinden geçirerek, cibillî hasletlerimizle ortaya koyarak kıymetlendirebilirsek, bir fayda yaratacağımız kanaatiyle ortaya çıktık. Yani günümüzden sekizyüz sene evvel, dönemin ilim ve kültür merkezi Horasan'da, bir hükümdar çocuğu olarak dünyaya gelen ve bu sıfatla özel bir tâlim ve terbiyeye tâbi tutulan ve dönemin bir numaralı ulemasına bu maksatlarla teslim edilen, Hazret-i Türkistan Pîr Ahmed Yesevî'nin üçüncü postnişini bulunan Lokman-ı Perende'nin emek ve himmetleriyle yetiştirilen ve Anadolu'muza özel vazifeye gönderilen Kutb-ul Aktab Hünkâr Hacı Bektaş Veli'yi örnek aldık.

Hacı Bektaş Veli'nin ilmen ortaya konulmasını gaye edindik. Bunun için de, üniversite bağlantı zinciri bakımından, bugünkü adını taşıdığı Hacıbektaş ilçesinin, Gazi Üniversitesi'ne bağlı olması münasebetiyle, Gazi Üniversitesi içinde, bir enstitü açılmasını, şimdilik mümkün görülmediği takdirde (bu kanunla olduğundan) yine aynı üniversite rektörlüğüne bağlı

olarak "Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Merkezi"nin açılmasını gaye edindik. Bunu da bütün şartlarıyla tahakkuk ettirmiş bulunmaktayız.

Bütün gaye ve maksadımız; Türk milletinin birlik ve beraberliğini sağlamak ve bütün bir milleti kucaklaştırmaktır.

Bunun için, Hacı Bektaş Velî'yi ilmen ortaya koymak suretiyle, O'nun ışığından feyz almak istedik. Çünkü, bu zat, sekizyüz sene evvel, Moğol istilâsıyla birlikte, Selçuklu İmparatorluğu'nun son bulduğu, Osmanlı'nın henüz kurulmadığı, dolayısıyla, milletin moralman çöküntüye uğradığı bir dönemde, Türk Oğuz boylarını uyararak, onların morallerini yeni baştan yükseltmiş ve Anadolu'nun yeniden canlanmasını sağlamıştır. Ayrıca, Fars ve Arap kültürünün etkisi altında uyuşukluğa giren Anadolu Selçuklu bey ve yöneticilerini bu uyuşukluktan kurtarmıştır. Yabancı kültürler karşısında, Türk kültürünün muhafazasını sağlamış ve Anadolu'nun Türkleşip İslâmlaşmasında, çok büyük himmetleri, hizmetleri olmuştur.

Hacı Bektaş Velî Hazretleri, bir taraftan kendi insanı, kendi milleti için, "Bir olalım, iri olalım, diri olalım" diyor. Diğer taraftan da "Yetmiş iki milleti horlamamak lâzım" diyor.

Bu son sözü söylerken, evvelâ öne kendi milletini, kendi kültürünü alıyor. Halbuki, bazı kötü niyetli kişiler, Hacı Bektaş Velî'nin İslâm ile olan iççeliğini görmüyorlar. O İslâm büyüğünü, tasavvuf ehlini, evliyalar sultanını İslâm'dan dışlıyorlar. İslâm'ın dışında arıyorlar. Sanki, O'nun İslâm dışı bir hümanistliği ortaya konulmaya çalışılıyor. Hatta, sankisi bile fazla. Resmen bunu yapıyorlar. Bunların gerçekte hiçbir ilgisi yoktur. Hele hele böyle söz ve düşüncelerin, ifadelerin, yazıların UNESCO tarafından 1995 yılı "Hoşgörü Yılı" ilan edildiği ve ülkemizde etkinlikler arasına alındığı, Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı'nın katkılarıyla, "Bilimsel ve Kültürel Araştırmalar Vakfı" tarafından yayınlanan "Yunus Emre, Nasreddin Hoca ve Hacı Bektaş Velî Düşüncesinde Hoşgörü" isimli, ilmî gerçekliği olması gereken bir yayında ele alınmış olmasının, Hacı Bektaş Velî'nin sanki İslâm'la hiçbir ilgisi, alâkası yokmuş gibi, bazılarınca değerlendirilmesinin, hoşgörü çerçevesinde görülmesi mümkün değildir. Herşeyden önce, Yunus Emre'yi ilk keşfeden, onu "Emre" hâline getiren Hacı Bektaş Velî'nin adının, kitabın başlığında, Yunus Emre'den sonra üçüncü sırada gösterilmesi bile,

hoş değildir. Mürşidsiz mürid, hocasız öğrenci olmaz. Babasız evlât olmadığı gibi.

Yunus'a hem buğdayı, hem de öğrencisi Tabduk Emre vasıtasıyla himmeti veren Hacı Bektaş Velî'dir. Bütün dünya bunu böyle biliyor. Yunus Emre'nin Hacı Bektaş Velî'den ilim, feyz, himmet ve hüccet alması O'nu küçültmez, aksine yüceltir. Hiç olmazsa bunu görebilmeliyiz.

Hacı Bektaş Velî'nin "Makâlât" adlı eseri, ortada. İlmen de ortaya konulmuş, ilim süzgecinden geçirilmiştir. Bu gerçeğe rağmen, bazı kişilerin O'nu, İslâm dışında göstermeleri, İslâm dışında aramaları, abesle iştigaldir.

Bu tür ifadeler, sözler, söylentiler, yazılar kasıtlıdır. İlim dışıdır. Basittir. Çocukçadır.

Hacı Bektaş Velî, "İncinsen de incitme" diyor.

Hazret-i Allah, yarattığı kâinatta hiçbir yere sığmadığı halde, sadece insanın gönlüne sığıyor. Gönlünde tecellî ediyor, tezâhür ediyor.

Hacı Bektaş Velî de şöyle söylüyor:

"Sakin ol! Kimsenin gönlünü yıkma.
Gerçek erenlerin izinden çıkma.
Eğer insan isen, ölmezsün, korkma!
Âşıkı kurt yemez, ucda değildir."

Dedik ki: Yunus'u ilk keşfeden Hacı Bektaş Velî'dir.

Nitekim Yunus da:

"Gönül Çalap'ın tahtı,
Çalap tahtına baktı.
İki cihan bedbahttı,
Kim gönül yıkar ise."

diyor.

Ayrıca;

"Bir kez gönül yıktın ise,
Bu kıldığın namaz değil.
Yetmişiki millet dahi,
Elin yüzün yumaz değil."

diyor.

Yani, inancımızda, kültürümüzde, herşeyimizde sadece kendi insanımız değil, bütün insanlığı kapsayan, bütün bir insanlık anlayışı ortaya konuluyor. Dünyada, bugün ençok muhtaç olunan şey de, zaten budur.

Halbuki, günümüzde, milyonlarca insan, sadece açlıktan ölüyor. Diğer taraftan büyük bir zulümle savaşlar devam ediyor. İhtiras, tamah en zirvedeki insanları bile esir almış durumda. Bunlar, Hacı Bektaş Velî ve Yunus'u tanımamaktan kaynaklanıyor.

Bütün sözümüzü özetlemek gerekirse:

Ulu, yüce Türk milletinin birlik ve dirliğine musallat olan kişinin hâiz olduğu kudret ve yetki, ne olursa olsun, öz babam da olsa, düşmanımdır.

Aynı şekilde, asırlardır kıvançta, tasada ve son mertebe olan şehitlik yarışında birleşen, aziz milletimizin fertlerinin birini, diğerini gereksiz bir şekilde, sebepsiz yere tercih eden de düşmanımdır.

İşte Birlik! İşte Dirlik!... İşte Hoşgörü!...

